

בבא בתרא צ"ו

מברכים בפה"ג על יין הנמכר אמר רב יהודה, יין הנמכר בחנות⁷⁶ מברכים עליו בורא פרי הגפן, מפני שהוא נחשב פרי ולא מברכים עליו שהכל נהיה בדברו⁷⁷. ורב חסדא אמר, למה לברך בורא פרי הגפן על יין שהקרים, יין קוסס. אלא יברך שהכל נהיה בדברו⁷⁸. ומקשה הגמרא על רב יהודה ממה ששנינו, על הפת שעפשה ועל היין שהקרים ועל תבשיל שעברה צורתו, אומר שהכל נהיה בדברו? אמר רב זביד, מודה רב יהודה ביין רע הנמכר בקרנות העיר שלא מדקדקים מה יקנו, שגרוע יותר מהנמכר בחנות, ולכן מברך שהכל⁷⁹.

אמר אביי לרב יוסף כמי מר סובר, כרב יהודה או כרב חסדא? אמר לו רב יוסף, אני פושט מהברייתא ששנינו, מי שרצה להפריש תרומה ולמעשרות מחבית אחת על יין אחר ששותה או שמוכר, ובדק את החבית לדעת אם היין הנותר בחבית הוא טוב כדי שלא יפריש מן החומץ על היין שהם שני מינים⁸⁰, ואחרי חדש או חדשיים שוב בדק נמצאת החבית חומץ, כל שלשה יום ודאי מכאן ואילך ספק⁸¹.

יין מחמיץ מפי החבית במשך ג' ימים אמר רבי יוחנן כוונת הברייתא, שכל שלשה ימים הראשונים סמוך לבדיקה הוא ודאי יין, שאף אם בדיוק אז התחיל להחמיץ, הריח בלבד אינו מחשיבו חומץ עד שלשה ימים, ואין צריכים להפריש שוב על היין שרצה לפטור באותם שלשה ימים, מכאן ואילך ספק. והטעם לכך הוא, מפני שיין מתחיל להחמיץ מלמעלה בפי החבית. ומעט מעט הוא מתחמץ ויורד כל שלשה ימים, עד שבסוף שלשה ימים כל היין שבחבית נעשה חומץ. וזה יין הנמכר בחנות שלפי רבי יוחנן שנינו בברייתא שהוא יין⁸². וכיון שהוא נעשה חומץ בשעת מציאה, תרומתו תרומה מספק ויחזור ויתרום.

ריב"ל א' כל ג' אחרונים ודאי חומץ ורבי יהושע בן לוי אמר, שכל שלשה ימים מכאן והילך ספק האחרונים, לפני שנמצא שהוא חומץ, הוא ודאי חומץ, ואם הפריש ממנו היין שעליו הפריש הוא טבל גמור. מפני שרבי יהושע הולך אחר הריח, וכיון שעכשיו נמצא שהוא חומץ, אנו יודעים שריח חומץ זה

76 יין רע מכל יינות הנמכרים בחנות. רשב"ם.

77 אע"ג ששנינו במשנה ועל כולן אם בירך שהכל נהיה בדברו יצא. רשב"ם.

78 ויין הנמכר בחנות הוא יין רע שריחו חומץ וטעמו עדיין יין כדלקמן. רשב"ם.

79 ובפיר"ח גרס בפרצופא שנשתנה מראיתו ופרצופו מתוך שהוא רע הרבה.

80 זו שיטת רבי בפי' המוכר את הספיני', אבל לרבנן לכתחלה אין מפרישין ואם עשה עשוי. רשב"ם.

81 ותוס' כתבו שיכול לבדוק אף על ידי הרחה אם הוא חומץ. תוס'.

82 ומטעם זה הוא ספק אפי' כל ג' ימים האחרונים ולא ודאי חומץ, שיתכן שהתחיל להחמיץ בג' ימים האחרונים וטעמו יין עד עכשיו שנגמר חמוצו. רשב"ם.

התחיל לפני שלשה ימים ונחשב כבר לחומץ. ולכן יין הנמכר בחנות אינו יין, ומה שהפריש לפני למעלה משלשה ימים הוא ספק. והטעם הוא, שהיין נעקר ונעשה חומץ מתחתית החבית⁸³, ויתכן כבר בשעת הבדיקה היין שבתחתית היה חומץ, והבודק שלקח יין מפי החבית לא ידע שהוא התחיל להחמיץ. ואם תמצא לומר שהתחיל להחמיץ מלמעלה, והוא טעם ולא הרגיש שנעקר והחמיץ, שמא אחרי שטעמו התחיל להחמיץ, וכיון שריחו חומץ וטעמו יין הוא חומץ.

חכמי דרומאי שנו משמו של רבי יהושע בן לוי בברייתא, בשלשה ימים הראשונים ודאי יין ורבי יהושע בן לוי סובר כרבי יוחנן שריחו חומץ וטעמו יין הוא יין. ובשלשה ימים האחרונים הוא ודאי חומץ⁸⁴, ובימים האמצעיים הוא ספק. ואף שריח חומץ אינו מחשיבו לחומץ, שלשה ימים אחרונים הוא ודאי חומץ, כיון שמדובר שהחומץ נמצא חזק מאד וודאי שלשה ימים כבר היה חומץ גמור. ונחלקו רב מרי ורב זביד כמי רב יוסף פירש את מה ששנינו בברייתא שלשה ימים ודאי, האם הולכים אחר הריח או אחר הטעם. אחד אמר כרבי יוחנן ואחד אמר כרבי יהושע בן לוי⁸⁵.

המוכר חבית יין לחברו והחמיצה, בתוך אותה חבית של המוכר בבית הלוקח. רב אמר כל שלשה ימים הראשונים הוא ברשות מוכר שהיין אינו מחמיץ בפחות משלשה ימים, מכאן ואילך ברשות לוקח⁸⁶. ושמואל אמר, המוכר אינו חייב באחריותו אפילו שהיין החמיץ בתוך החבית שלו משום שמזלו של האדם גורם היין שלו יחמיץ⁸⁷. רב יוסף דן דין כרב בשכר, וכשמואל ביין, והלכה כשמואל. תנו רבנן, אחד שכר תמרים ואחד שכר שעורים⁸⁸, ואחד מים ששהורו בשמרי יין, שהכל נהיה בדברו. אחרים אומרים, שמרים שיש בהם טעם יין מברך עליהן בורא פרי הגפן⁸⁹.

83 מה שאמר חמרא מתתאי עקר נקט לרבותא נקט שאפשר לומר שאפי' בשעת בדיקה היה חומץ. אבל אינו צריך לכל זה שאפי' נסבור כדברי יוחנן דשמעילאי עקר אפשר לישבו כמו שמפרש והולך. רשב"ם. ותוס' אומרים שצ"ל שנקט כך מפני שסובר שכך הוא האמת אמת שמתתאי עקר.

84 אבל רבי יוחנן לא מעמיד בסיפתקא או שאינו סובר שיש הבדל בין סיפתקא לבין חומץ. רשב"ם.

85 ונ"ל שהלכה כרבי יוחנן שהרי דרומאי משמו דרבי יהושע בן לוי א' כמותו. רשב"ם. וכ"כ תוס'.

86 אפי' שריחו חומץ וטעמו יין, הוא באחריות המוכר שהרי נתקלקל כבר ברשותו וכמו שמי' לו חומץ, שודאי משהתחיל להריח חומץ סופו להעשות חומץ. והוזכרה חבית לרבות שלשתיה מכרו. רשב"ם.

87 החטא של בעל היין גרם שהיין יחמיץ ככתוב "אף כי היין בוגד" והמוכר פטור שיאמר ללוקח לתא דידך קגרים. רשב"ם. ולר"ת נראה לפרש חמרא אכתפיה דגברא שוואר, כיון שנשאו בכתפיהם נתקלקל על ידי שנענעו ומיהר להחמיץ.

88 שלא השת' לעשות פת שהוא עליוי בפת, ועוד שמי יאמר שהשעורים עיקר שמא המים עיקר. תוס'.

89 לאו דוקא שכר תמרים אלא אפי' דבש תמרים מברך עליו שהכל, כמו שא' בכיצד מברכין האי דובשא דתמרי מברך עליו שהכל מ"ט זיעה בעלמא הוא, והיוצא מן הפירות נקרא זיעה. ולא כמו שפי' בה"ג דוקא שם שרו במים אבל הוב מן התמרים מברך עליו בפה"ע. תוס'.

אין הלכה כאחרים דבא א' הטיל ג' כוסות רבא ורב יוסף אמרו אין הלכה כאחרים⁹⁰.
ויצא ד' הוא יין ג' ויצא ג' אינו יין ורבא אמר, אם הטיל שלש כוסות מים

והוציא ארבע כוסות, לדברי הכל הוא יין. רבא לטעמו שאמר שכל יין שאינו מזוג במים ביחס של שלשה חלקים מים לחלק אחד יין, אינו יין⁹¹. ואפילו אחרים מודים שאם הטיל שלשה כוסות מים והוציא שלשה כוסות ולא יותר אפילו שיש בו טעם יין אינו יין חשוב לברך עליו בורא פרי הגפן⁹². וחכמים ואחרים חולקים כשהטיל שלש כוסות מים והוציא שלש וחצי כוסות. חכמים סוברים שמשלש כוסות המים שהכניס יצאו שלש כוסות מים. וחצי כוס היין הנותרת שמעורבת בששה חצאי כוסות מים אינה כלום. ואחרים סוברים שמשלשת כוסות היין שהכניס יצאו שתיים וחצי כוסות מים. ונשארה כוס שלמה של יין שמעורבת בשתיים וחצי כוסות של מים, וכל שכן הוא יין ופרי גמור.

המתמד ומצא כדי מדתו פטור ממעשר ור"י מחייב וה"ה ביותר מכדי מדתו ומצא כדי מדתו פטור ממעשר ורבי יהודה מחייב. וחכמים ורבי יהודה לא נחלקו אלא כשמצא כדי מדתו, אבל כשמצא ביותר מכדי מדתו במעט, חכמים לא חולקים על רבי יהודה וגם הם מחייבים במעשר, וכן הדין לברכת היין, שמברך עליו בורא פרי הגפן? עונה הגמרא, שחכמים חולקים ופוטרים ממעשר אפילו ביותר מכדי מדתו. והם נחלקו בכדי מדתו להודיעך כחו של רבי יהודה שמחייב במעשר אפילו כשמצא כדי מדתו^{93 94}.

שאל רב נחמן בר יצחק את רב חייא בר אבין, מה הדין בשמרים שיש בהן טעם יין לענין ברכת היין⁹⁵. אמר לו, האם אתה סובר שהוא יין, הוא 'קיוהא בעלמא' ואין מברכים עליו ברכת היין.

90 ר"ת אומר שאותו יין שעושים מן החרצנים אפי' יש בו טעם יין, כיון שלא הטיל שלשה ויצא ארבעה מברכין עליו שהכל. תוס'.

91 וכך אמרו בתח' פרק המוציא יין, כוס של ברכה צריך שיהא בו רובע רביעית כדי שימוגנו ויעמוד על רביעית. וקשה מסנהדרין ששנו "אל יחסר המזוג", שמכריעים על ידי שנים? ואומר רבינו יצחק ששם מדמין את הסנהדרין למזוג של יין השרוני שדי לו בשני חלקי מים. ורבינו מנחם פי' שדרשו "אל יחסר המזוג" מז"ג בגימטריא נ' ואמר אל יחסר המזוג מע"א דסנהדרין נ' אבל מ"ט יחסרו וישארו כ"ב ואין ב"ד שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כ"ג. אבל בירושלמי ובפסיקתא דרשו ממזוג של יין. וי"מ "אל יחסר המזוג" מזוג יין הראוי לע' חלקים מים יין מזוג מלבר שהוא גם כן שלשה על אחד. תוס'.

92 לגבי מעשר יש מח' ולרב יהודה משום מעשר הולכים לחומרא, אבל לגבי ברכת היין שהיא חשובה יברך שהכל שהרי על כולן אם אמר שהכל נהיה בדברו יצא והלכך לכתחלה שפיר דמי: רשב"ם.

93 ולא צריך לשנות יותר מכדי מדתו להודיעך כחם דרבנן שהוא דבר פשוט שפטור, שמעט יין בהרבה מים בטל ואין בדבר חידוש לומר שחכ' פוטרים פטרי ביותר, ודברי ר"י הם חידוש גדול לחומרא שאע"ג שאין טעם יין חייב. רשב"ם.

94 ר"י מקשה איך חכ' פוטרים בהטיל ג' ויצא ג' חצאי, כיון שיש בו בנותן טעם וקיי"ל שמין בשאינו מינו בנותן טעם לגבי טבל. וי"ל שאינו אלא קיוהא בעלמא ואין כאן נותן טעם, וכהוא עפרא בעלמא. תוס'.

95 ולא שמע את הבריייתא שא"כ היה צריך לשאול אם הלכה כאחרים או אין הלכה כאחרים. רשב"ם.

